

STORTINGET

Innst. 369 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Dokument 8:194 S (2021–2022)

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon av Ukraina

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer i lov om Statens pensjonsfond for å muliggjøre overføring av ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass til et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til bruk av midler fra et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Frode Jacobsen, lederen Eigil Knutsen, May Britt Lagesen, Tellef Inge Mørland og Mona Nilsen, fra Høyre, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Heidi Nordby Lunde og Helge Orten, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud, Geir Pollestad og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til vedlagte uttalelse av 11. mai 2022 fra finansminister Trygve Slagsvold Vedum.

I representantforslaget bes regjeringen om å opprette et solidaritetsfond for Ukraina, og om at fondet kan tilføres midler ved direkte overføring av ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass, uten å gå veien om Statens pensjonsfond utland, og uten å omfattes av handlingsregelen for bruk av oljepenger. Forslaget krever dermed lovendring.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne, støtter statsrådens vurdering av at forslaget ikke bør vedtas. Det vises i den forbindelse til at Norge allerede har et ambisiøst bistandsprogram som også omfatter konsekvensene av Russlands brutale krigføring i Ukraina, og at det allerede er bevilget 2 mrd. kroner til Ukraina og Ukrainas nabo-land. Flertallet viser til Utenriksdepartementets

oversikt på regjeringen.no over hvordan midlene er blitt fordelt. Det framgår av oversikten at midler er fordelt via EU, FN, til Verdens matvareprogram, til humanitære organisasjoner, i form av budsjettstøtte til den ukrainske staten, direkte støtte til ukrainske bønder m.m.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser videre til at det er bevilget 10,7 mrd. kroner til mottak og bosetting av flyktninger i norske kommuner. Det er donert helsemateriell, legemidler og beredskapsutstyr, herunder utstyr knyttet til atomsikkerhet, våpen og annet militært utstyr. Det framgår videre at Norge vil bidra med 400 mill. kroner til et internasjonalt fond som skal koordinere innkjøp av forsvarsmateriell som Ukraina trenger. Norge bidrar også til å beskytte journalister, kunstnere og menneskerettsforsvarere i Ukraina, samt beskyttelse av Ukrainas kulturarv.

Dette flertallet deler forslagsstillernes bekymring for konsekvensene av Russlands aggressive krigføring, både i Ukraina og i andre land i og utenfor Europa. Dette flertallet støtter imidlertid statsrådets syn på at bevilgninger for å avbøte den humanitære katastrofen som følger av krigen, bør skje på ordinær måte, via åpne og demokratiske beslutninger i Stortinget, innenfor det etablerte finanspolitiske rammeverket.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, støtter ukrainernes krav om å slette statsgjeld. Norge bør ta opp gjeldsslette til Ukraina i IMF, Verdensbanken og EU, og selv bidra raust økonomisk for å få dette til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger til grunn at regjeringen kommer tilbake til Stortinget dersom utviklingen tilsier at ekstraordinære tiltak vurderes nødvendige.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at Rødt i mars tok til orde for at Norge bør ta initiativ til gjeldsslette for Ukraina. Ukraina er nedsyltet i gjeld, og den kommer bare til å vokse på grunn av krigen. Gjelden gjør det vanskeligere for landet å gi helsehjelp og husly til flyktninger og skadde.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at Russlands brutale angrep på Ukraina har utløst en humanitær katastrofe. Ukraina er bombet sønder og sammen, mange er drept, og millioner er på flukt. Krigen har også ført med seg kraftig økte priser på matvarer og energi over hele verden. Mange europeiske land står nå også i tøffe omstillinger for å raskt kunne gjøre seg uavhengig av russisk olje og gass.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.»

Som en stor eksportør av olje og gass viser komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne til at tjener Norge enorme summer som en direkte konsekvens av krigen. Dette medlem viser til at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett anslår en netto kontantstrøm på 933 mrd. kroner i 2022, som er om lag 656 mrd. kroner høyere enn forventet da budsjettet for 2022 ble presentert høsten 2021. Samtidig har regjeringen fremmet forslag om å kutte i bistand til verdens fattige for å finansiere ekstraordinære utgifter som følge av krigen.

Dette medlem mener det er urimelig og umoralsk at Norge skal sette av alle disse midlene for å styrke egen velferd i årene fremover, ettersom det er inntekter tjent på et krigsutbrudd i Europa og salg av energi til et europeisk folk som ikke har noe mer å rutte med enn folk flest i Norge.

På den bakgrunn foreslår dette medlem at det opprettes et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina. Statens skatteinntekter fra olje- og gassalg ut over opprinnelig budsjett for 2022 settes av til solidaritetsfondet uten å gå inn i Statens pensjonsfond utland. Midler fra fondet skal kunne gå til umiddelbar humanitær hjelp, gjenoppbygging av Ukraina, energisikkerhet, matvarehjelp og matvaresikkerhet, som nærmere omtalt i forslaget. Innretning, størrelse og bruk på fondet må utredes og utvikles sammen med Ukraina, EU, FN og andre multilaterale organisasjoner, og andre land som ønsker å bidra på tilsvarende vis.

Dette medlem viser til Ukrainas president Volodymyr Zelenskyjs tale til Stortinget 30. mars, hvor han blant annet ba Norge om å bidra til gjenoppbyggingen av Ukraina:

«Og nå inviterer jeg dere til å bli med på prosjektet vårt med å gjenoppbygge Ukraina. De enorme tapene vi har lidd innebærer at summene som må investeres også blir enorme. Som en av verdens mest ansvarlige investorer kan Norge gjøre mye for å gjenopprette stabilitet i Øst-Europa.»

Dette medlem understreker at forslaget ikke innebærer å åpne for en ny praktisering av handlingsregelen, men at Norge bør bruke av de ekstraordinært høye inntektene tjent på en krig i Europa, til å hjelpe Ukraina, Europa og verdens fattige som vil lide som følge av krigen.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer i lov om Statens pensjonsfond for å muliggjøre overføring av ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass til et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til bruk av midler fra et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer i lov om Statens pensjonsfond for å muliggjøre overføring av ekstra-

ordinært høye inntekter fra olje og gass til et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til bruk av midler fra et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:194 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon av Ukraina – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 24. mai 2022

Eigil Knutsen

leder

Lise Christoffersen

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets finanskomite

Deres ref

Vår ref
22/2385 -

Dato
// .05.2022

Dokument 8:194 S (2021-2022) Representantforslag om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon av Ukraina

Jeg viser til finanskomiteens brev av 21. april 2022, hvor komiteen har sendt ovennevnte representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson til uttalelse.

Russlands brutale invasjon er ikke bare en humanitær katastrofe i Ukraina med ringvirkninger for nærområdene. Den rammer også sårbare grupper i andre deler av verden gjennom høyere energi- og matpriser. Regjeringen har derfor et ambisiøst bistandsprogram som strekker seg utover krigens varighet og inn i en kommende gjenoppbyggingsfase, og ambisiøse mål for Norges bidrag til energisikkerhet og grønn omstilling. Regjeringen har allerede satt av 2 mrd. kroner til bistand i Ukraina og nabolandene og planlegger for mottak av minst 30 000 flyktninger. I krigens første fase har vi vært blant de største humanitære giverne, også i absolutte tall. Regjeringen vil opprettholde et høyt nivå på den internasjonale bistanden for å oppnå de globale målene om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Samtidig er det viktig å holde fast ved finanspolitiske prinsipper som har tjent oss godt i flere tiår, og å unngå kreative løsninger som svekker vår budsjettkontroll. Bistandsutgifter, enten det er til Ukraina eller andre, bør fremmes for Stortinget og bevilges i tråd med våre budsjettprinsipper og handlingsregelen for bruk av oljepenger.

Vårt finanspolitiske rammeverk, med sparingen i Statens pensjonsfond utland (SPU) og handlingsregelen, har til hensikt å omgjøre petroleumsressursene til en varig inntektskilde for det norske folk. I tråd med lov om Statens pensjonsfond skal statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten *i sin helhet* overføres til SPU, og midlene i fondet kan bare anvendes til en overføring til statsbudsjettet etter vedtak i Stortinget.

Rammeverket bidrar til en langsiktig forvaltning av olje- og gassreservene, og en stabil utvikling i norsk økonomi og i finansieringsgrunlaget for offentlige tjenester. Handlingsregelen legger til rette for at realverdien av fondet opprettholdes, til nytte for nålevende og fremtidige generasjoner.

Sparingen i SPU og handlingsregelen sikrer åpenhet om bruken av oljepenger i norsk økonomi ved at overføringen fra SPU inngår og synliggjøres i statsbudsjettet og statsregnskapet. Rammeverket sikrer også at bruken av oljepenger inngår i en helhetlig budsjettprosess og ikke øremerkes spesielle formål eller blir en alternativ finansieringskilde for utgifter som ikke når opp i den ordinære budsjettprosessen.

Et «solidaritetsfond» som foreslått i representantforslaget, ville blitt finansiert av staten fullt ut gjennom lavere innskudd i SPU. Det ville vært en omgåelse av vårt finanspolitiske rammeverk og svekket oversikten over og Stortingets kontroll med den samlede pengebruken.

I årene fremover vil handlingsrommet i finanspolitikken være mindre enn tidligere, noe som kan innebære større press på det finanspolitiske rammeverket og forsøk på omgåelser. Det er mange gode formål, men vi kommer ikke utenom at de må prioriteres opp mot hverandre. Det bør skje i en transparent og helhetlig budsjettprosess.

Omgåelser av det finanspolitiske rammeverket vil i ytterste konsekvens undergrave vår evne til finanspolitisk styring. Om det åpnes for mindre omgåelser, er faren for presedens stor.

På denne bakgrunn vil jeg sterkt frarå forslaget i Dokument 8:194 S (2022-2022).

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum

